

Leszkay András bácsi Moha-meséje

Győző

Beszéltem már nektek Béla bácsiról, a festőművészről. Elmondtam, mi mindent tanultam tőle, amikor kisfiú koromban itt vendégeskedtem nála Budapesten. Barátságunk azután sem szakadt meg, gyakran vendégül látott egy-két hétig. Amikor tízéves koromban a vizsgák után ismét meghívott, egy kisfiút találtam nála: Győzöt. Győző egyedős volt velem, unokaöccse volt Béla bácsinak, s már egy fél éve nála lakott a budai Várhegyen, mert Béla bácsinak a Várban volt lakása, egy nagyon kedves, ódon házacskában. A városba rendszerint Béla bácsival jártunk le – sűrűn vitt miniket múzeumba, színházba, cirkuszba, és gyakran kirándult velünk. De előfordult az is, hogy amikor nem ért rá, megengedte: nélküle menjünk le a városba, múzeumba, a Városligetbe, ide-oda, hiszen már tudnunk kellett vigyázni magunkra, s már az édesanyám is bizott benne, hogy nem lépek le vaktában a gyalogjáróról. Sőt! Egyszer még kirándultunk is Béla bácsi nélkül, s most éppen ezt a kirándulást szeretném elmondani nektek.

Irén néni, Béla bácsi nővére bőseges kosztot csomagolt Győző hátizsákjába s az én tarisznyámba. Győzőnek azonban, amikor korán reggel lejöttünk a Várhegyről, az jutott eszébe, hogy neki szalámi is kell. Beléptünk hát egy nagy csemegeüzletbe, megálltam az ajtó közelében, Győző meg beljebb sietett. Ekkor vettem csak észre, hogy milyen sokan állnak az árusító asztal előtt, s szólni akartam Győzőnek, hogy gyerünk tovább, ne várjon, találunk útközben üresemboltot is. De bármennyire nézelődtem is, Győzöt ekkor már nem láttam sehol. Már arra is gondoltam, hogy talán kiment mellettem, s nem vettük észre egymást. Ekkor azonban az egyik várakozó bácsi haragosan megszólalt: „Hallod-e, te kisfiú! Hogy kerülsz te oda előre? Várj a sorodra!” A kisfiút, akihez szólt, nem láthattam – ő valahol elől állt –, a válaszát azonban hallottam,

és ámulva ismertem föl Győző hangját. Ezt mondta: „Előbb voltam itt, mint a bácsi, csak nem vett észre.” Már mondta is az árusító-nak: „Tíz deka szalámit kérek.” Többé nem szóltak rá, elhitték, hogy ott volt elől, s csak kicsinysége miatt nem látták. Győző pedig, amikor a pénztártól a csomagért ment, ismét mehökkentett viselkedésével. Ott is várakoztak többen a csomagjukra, ő azonban egészen előre nyújtotta szelvényt, s tüstént megkapta szalámiját. Amikor mellém ért, huncutul kacscintott, és ezt súgta: „Ugye, ügyes voltam?” De észrevette, hogy nekem nem nagyon tetszik a viselkedése, s rám támadt: „Nem ismered a közmondást? 'Szemesnek áll a világ!' Legalább tíz percet nyertünk, mert szemes voltam, és észrevettem, hol lehet előre sliszszolni.”

Amikor felszálltunk az óbudai villamosra, Győző odaintett a villamos másik végébe két kisfiúnak. „Szervusztok!” Kérdésekre pedig elmondta, hogy osztálytársai azok a kisfiúk. Egyikükkel, Sanyival barátkozott is egy ideig, de aztán megszakadt a barátságuk, mert Sanyi – így mondta Győző – „sértődős”. Nagy nehezen elmondta azt is, hogy csavaros ceruzát cseréltek, s a ceruza, amely Sanyihoz került, elromlott, és Sanyi megragudott rá. A két kisfiú ugyanott szállt le, ahol mi, kiderült, hogy ők

is kirándulnak, s szintén a Hármas-határ-hegyre, természetes volt tehát, hogy együtt menjünk. Amikor már a hegyoldalon lépegettünk föfelé, Győző egyszerre csak így szólt Sanyihoz: „Látom, sípod is van. Mutasd, milyen!” Sanyi előhúzta zsinórra kötött sípját, belefújt, aztán odamutatta Győzőnek. Győző megnézegette és legyintett: „Egyszerű fémsíp. Még csak nem is rozsdamentes.” Azzal előhúzta a maga sípját: „Ez a jó síp.” Sanyi csodálkozva kérdezte: „Ez?! De hiszen ez fából van.” Győző fölegyenesedett: „Persze, hogy fából van. Mint a zongora meg a hegedű. Azért rezonál ilyen remekül.” És belefújt. A síp hangja gyöngébb volt, mint Sanyi sípjának a hangja, de rezgett, trillázott, mint a villanycsengő. Győző meg is magyarázta, hogy mitől: „Fagolyó van benne. Az ilyen hang sokkal távolabbra hallatszik.”

Nemsokára felértünk a Hármas-határ-hegy tetejére, és elének táruult a kilátás, Budapest, a Duna, Csepel, a Pilis-hegység, még Dobogókő is. Legalább egy egész percig egyikünk sem szólt egy szót sem, csak forogtunk lassan magunk körül, és bámultunk a mélybe és a távolba. Azt hiszem, Sanyira is meg Jóskára is, a társára, úgy hatott a látvány, mint énrám. Mintha az egész világ terülne el szemünk előtt.

Az első, aki megszólalt, Győző volt. A völgybe mutatott. „Nézzétek azt az embert. Meg fogja hallani.” És sípolt egy óriásit. Az a völgybeli ember csakugyan fölkapta fejét. Győző meg Sanyira nézett. „Látjátok? Ilyen messzire hallatszik a trillázó síp hangja!” Sajnáltam Győzöt, hogy a gyönyörű látvány csöndes szemlélése helyett sípjával dicsekszik. De ekkor még nem eszméltem rá, hogy kitervelt céllal teszi.

A tetőn megtízóraiztunk, aztán a túlsó oldalon lementünk, és ebéd idejére elértünk a Rózsika-forráshoz. Jobban mondva, nem tüstént a forráshoz, hanem előbb a patak-nak egy kis öbléhez. Azóta már sokszor felkerestem azt a kis öb-

löt, mert olyan gyönyörű. Sűrű bokrok között keskeny rejtektút vezet egy kicsiny tisztásra, a tisztáson körben üde zöld fűpárkány, a tisztás közepén, lombmennyezet alatt a megcsendesedett patak öblöcskéje. A csönd, a sötétzöld félhomály s az áttetsző kristálytisza patak-öblöcske meghatja az erdő vándorát, s mi is meghatottságot, a felfedező meghatottságát érezve gyönyörködtünk e tündérszép lombzugolyban...

Ekkor azonban loccsant valami a vízben. Győző beledobta sípját: „Látjátok, ezért is jó, hogy fából van. Akkor se vész el, ha véletlenül vízbe ejti az ember.” Azzal már ki is kapta, és Sanyira pillantott. Megkerestük a forrást, letelepedtünk, megebédeltünk, pihentünk egy kicsit, s aztán vagy három óra hosszat rúgtuk a labdát. Körülbelül négy órakor szedelőzködni kezdtünk, s miközben Pesthidegkút felé lépegettünk, Győző egyszerre csak amúgy félvállról, mint ha egy cseppet se volna fontos neki, így szólt Sanyihoz. „Ha szeretnéd ezt a sípot, lehet szó cseréről. Ez ugyan többet ér, mint a tied, de van otthon még egy trillázó sípom, nem bánám, ha lenne egy sima hangú is.” Sanyi kapott az ajánlaton, s a csere megtörtént. De hogy ez a csere miért volt annyira fontos Győzőnek, azt már csak a Várhegyen értettem meg. Sanyi lent lakott, elvált tőlünk, Jóska azonban szintén a Várban lakott, s indítványozta, hogy menjünk ki még egy kicsit vacsora után a Bástya-sétányra. Irén néni meg is engedte, s amikor kiléptünk a kapun, Győző nagyon jókedvűen ezt kérdezte tőlem: „Mit szólsz hozzá, milyen klassz csere-t csináltam? Azért a vacak fa-sípért ezt a remek fémsípöt! És rozsdamentes is!” Megálltam, és megdöbbenve bámultam Győzőre. Zavarba jött, de erőltette a nevetést: „Mit bámulsz? Észrevettem, hogy remek sípja van, és elhatároztam, hogy megszerzem. Szemesnek áll a világ!”

Most már beszélni akartam, megmagyarázni, hogy az ilyen csere majdnem lopás, de már futott elénk Jóska. Átnyújtott mindkettőnknek egy-egy gyönyörű, nagy almát. „Nesztek! A mamám küldi!” Győző tüstént enni kezdte, én azonban zsebre dugtam a magamét későbbre. Vagy félóra múlva vettem csak elő, a Halászbástya kőpadján. Ekkor azonban Jóska így szólt: „Add ide, mutatok valami érdekeset.” Elővette bicskáját, cikk-cakos vonal-

ban körbevágta az alma hasát, és mutatta, hogy most olyan a két fél alma, mint a krokodilus hegyes fogú állkapcsa. No, akár krokodilus, akár nem, én majszolni kezdtem. Majszolás közben fölpillantottam az égboltra, és ezen a napon már harmadszor láttam valami nagyon szépet. Egyetlen felhő sem volt az égen, még a Hold sem kelt fel, nem takart hát el felhő és homályosított el a holdfény egyetlen csillagot sem. Teljes pompájában tündökölt a nyári csillagrengeteg. Szótlanul bámultunk egy ideig, aztán Jóska halkán mondta: „Gyerünk innen a lámpa alól, onnan a sötétebből még jobban látjuk!” Átültünk egy sötétebb részre, s onnan már nemsokára haza is mentünk. Győző ugyan visszament egy pillanatra előbbi helyünkre, de akkor semmi jelentőséget sem tulajdonítottam ennek.

Néhány perc múlva azonban

már értettem, miért tette. Amikor ugyanis elváltunk Jóskától, megláttuk, hogy már ég a villany Béla bácsi szobájában, s szaladni kezdtünk. Győző néhány lépéssel előttem loholt, és egyszerre csak koppant valami a kővön. Kiesett valami Győző zsebéből. Lehajoltam, felvettem, és ismét rémülten bámultam Győzőre. Az a bicska volt a kezemben, amellyel Jóska az almát vágta. S máris kitaláltam, hogy Jóska letette maga mellé a kőpadra, otfelejtette, s ezért a bicskáért ment vissza Győző. Megszólaltam: „Tüstént add vissza neki!” „Nem adom.” „Erre is azt mondod, hogy 'Szemesnek áll a világ!'?” „Azt hát! Ne fújd föl ennyire! Gyere!”

Most már meg kellett értetnem vele, hogy szörnyű, amit cselekszik. Szörnyű és utálatos. Megindultam hazafelé, de úgy, mintha Győző ott sem lenne, mintha nem

is látnám. Béla bácsinak pedig bejelentettem, hogy másnap haza utazom. Béla bácsi Győzőre nézett, és hallgatott. Sejtette, ki az oka az elhatározásomnak. De hallgatott, mégpedig nagyon megszeppenve és elszomorodva hallgatott Győző is. Szótlanul feküdtünk le közös szobánkban, nem kívántunk egymásnak jó éjszakát sem. Egyszerre csak, vagy félórai csönd után, Győző megszólalt: „Moha...” Hallgattam. „Úgyis tudom, hogy nem alszol.” Hallgattam. „Mohácska... megígérem, hogy... hogy nem veszek el többé senkitől semmit.” Most már megszólaltam: „Ne ígérd meg!” Most ő hallgatott egy ideig. Aztán ismét szólt: „Megígérem, hogy cserével sem csapok be többé senkit. „Ne ígérd meg!” „Hát mit ígérjek, mit akarsz?” Most már felkönyökölttem: „Mondd, Győző... ugye, te ügyes vagy? Ma reggel is milyen ügyesen megelőztél vagy tíz vásárlót a csemegeboltban.” „Igen, igen... Na és?” Most már fel is ültem: „Azt ígérd meg, hogy ezentúl még ügyesebb leszel. Ha bemegy egy üzletbe, jól nézd meg, kik voltak ott már előtted, és gondosan ügyelj rá, hogy senkit meg ne előzz. Ha ezt megtartod, eszedbe sem fog jutni, hogy cserével csalárkodjál, s hogy elemelj valamit.” Most már Győző is felült, és csodálkozva bámult rám a kelő Hold fényében. Én meg folytattam: „Szemesnek áll a világ, ez igaz. De szemes-e az, aki nem bírja meglátni a hegytetőről a táj szépségét? Völgyben a patak szépségét? S a csillagos eget. Mert hiszen nem láthatja meg, szegény, lefoglalja figyelmét a család csere meg a tolvajlás. Szerezhet ugyan egy sípot vagy egy bicskát, de ugyanakkor elveszíti a tájat, a patakot, a csillagokat, a barátját. Nyerhet ugyan tíz percet valamely boltban, de elveszíti annak tudatát, hogy igazságos, tisztességszerető ember. Hidd el, Győző! Aki úgy 'szemes', ahogyan te gondold, az nem 'szemes', hanem szemtelen és ostoba.”

Ezen aztán nevetni kezdtünk. De nem sokáig nevtünk, fáradtak és álmosak voltunk. Mert nem csekélység ám átmászni a Hármas-tár-hegyen a Rózsika-forráshoz, három óra hosszat rúgni a labdát, gyalog lemenni Hűvös-völgybe, este még sétálgatni a Várban, s ráadásul még azt is fölfedezni, miként lehet megelőzni nagy rosszaságokat a kicsiny rosszaságok elkerülésével.